

Státní služba

Srpen 2019

Sekce pro státní službu Ministerstva vnitra připravila již počtvrté výroční zprávu o státní službě, z níž zde představujeme několik informací.

Státní služba v roce 2018: Legislativní změny

Zákon o státní službě byl v roce 2018 oproti předchozím letům novelizován pouze jednou, a to zákonem č. 335/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a to za účelem vynětí lékařů orgánu sociálního zabezpečení z působnosti zákona o státní službě.

V průběhu celého roku ale procházela legislativním procesem vládní novela zákona jako sněmovní tisk č. 132, která vstoupila v účinnost 1. března 2019. Jedná se o rozsáhlou novelu, která významně zasáhla do několika oblastí zákona o státní službě a v návaznosti na to i prováděcí předpisy.

Cílem vládní novely zákona bylo otevřít státní službu širšímu okruhu odborníků a kvalifikovaných uchazečů, kteří se mohou hlásit na služební místa představených při zachování podmínky určité délky relevantní praxe. K podstatnému rozšíření okruhu možných účastníků výběrových řízení z řad osob stojících dosud mimo státní službu dochází především v druhých kolech výběrových řízení. Třetí kola výběrových řízení byla novelou zrušena.

Vedle toho byla přijata další dílčí opatření pro opakování výběrových řízení, ale také pro obsazování služebních míst bez výběrového řízení. Díky tomu bude například možné státního zaměstnance s jeho souhlasem zařadit nebo jmenovat na jiné služební místo na stejný nebo nižší stupeň řízení ve stejném oboru služby zařazené ve stejné nebo nižší platové třídě, jako je dosavadní služební místo, splňuje-li předpoklady a požadavky stanovené pro jiné služební místo a dohodne-li se na zařazení písemně služební orgán s novým bezprostředně nadřízeným představe-

ným nejen v rámci jednoho služebního úřadu, ale i v rámci soustavy služebních úřadů podřízených témuž ústřednímu správnímu úřadu (tedy v rámci resortu).

Pokud jde o státní zaměstnance zařazené na služební místě v 9. nebo 10. platové třídě, pro které splňují stanovené vzdělání, novela rovněž přinesla možnost jejich posunu na služební místa ve vyšší platové třídě.

„Zákon o státní službě nově stanovuje maximální počet oborů služby, jež bude možné stanovit pro služební místo, a to nejvýše čtyři obory služby na služební místa představených a tři na ostatní služební místa.“

Změna § 178 zákona o státní službě umožňuje obsazovat služební místa, na nichž státní zaměstnanci dočasně nevykonávají službu (například z důvodu mateřské a rodičovské dovolené), osobou v pracovním poměru na dobu určitou i v případě, že tato osoba nesplňuje vzdělání stanovené pro dané služební místo. Tento postup však lze uplatnit pouze za splnění alespoň jedné ze tří zákonných podmínek.

Další zásadní oblastí, které se věnovala vládní novela, bylo služební hodnocení. Úpravy v oblasti služebního hodnocení se týkají především vymezení období, za něž se provádí pravidelné služební hodnocení, hodnocených oblastí, výsledků hodnocení a opravných prostředků. V návaznosti na to byly v průběhu roku 2018 za-

hájeny práce na novém nařízení vlády o podrobnostech služebního hodnocení státních zaměstnanců a vazbě osobního příplatku státního zaměstnance na výsledek služebního hodnocení. Nařízení vlády č. 36/2019 Sb. bylo vyhlášeno dne 14. února 2019 a nabylo účinnosti dnem 1. března 2019, kdy plně nahradilo nařízení vlády č. 134/2015 Sb., o podrobnostech služebního hodnocení státních zaměstnanců a vazbě výsledku služebního hodnocení na osobní příplatek státního zaměstnance.

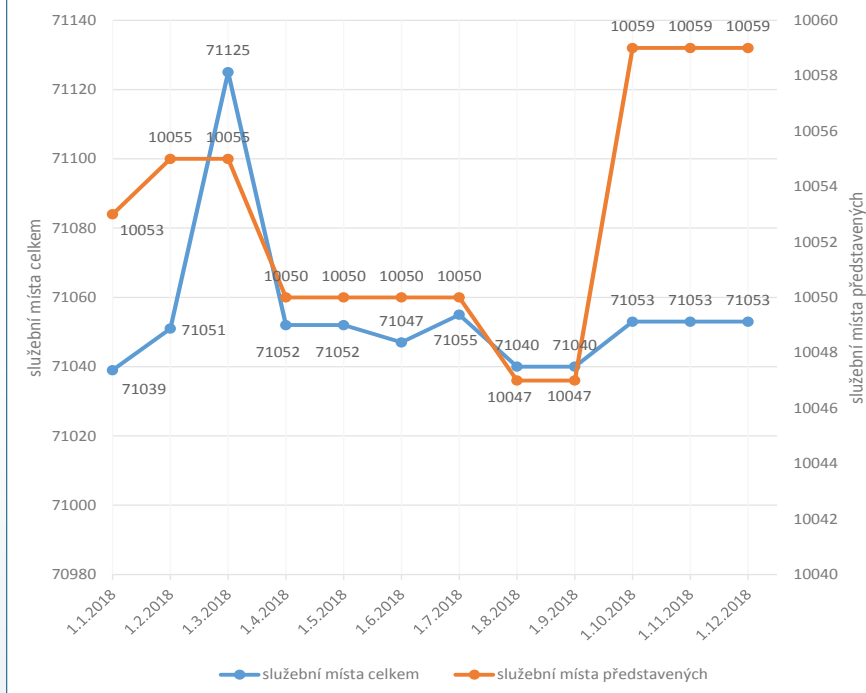
Novela také výslovně zakotvuje povinnost složit úřednickou zkoušku do 12 měsíců ode dne, kdy státní zaměstnanec začal vykonávat službu v jiných nebo dalších oborech služby. Po nesplnění této povinnosti bude státní zaměstnanec převeden na jiné služební místo, kde není vykonávána služba v oboru služby, v němž státní zaměstnanec úřednickou zkoušku nevykonával. Další změnou v oblasti úřednických zkoušek je například odstranění povinnosti státního zaměstnance požádat o opakování úřednické zkoušky do 30 pracovních dnů po doručení zprávy o jejím neúspěšném vykonání.

Zákon o státní službě také nově stanovuje maximální počet oborů služby, jež bude možné stanovit pro služební místo, a to nejvýše čtyři obory služby na služební místa představených a tři na ostatní služební místa. V souvislosti s tímto záměrem byly v průběhu roku 2018 zahájeny práce na novém nařízení vlády o oborech státní služby. Nařízení vlády č. 1/2019 Sb., kterým došlo ke snížení počtu oborů služby ze 79 na 63, bylo vyhlášeno dne 1. ledna 2019 s účinností ke dni 1. července 2019.

Novela zákona o státní službě dále obsahuje například úpravu předpokladu vzdělání stanoveného pro 12. plato-

Graf 1:

Vývoj počtu služebních míst v roce 2018

vou třídu, vynětí státních tajemníků z kárné odpovědnosti nebo upřesnění postavení takzvaných „politických náměstků“. Dále upravuje určení služebního působiště nebo oprávnění vedoucího služebního úřadu nebo státního tajemníka vydat služební předpis přímo závazný pro státního zaměstnance, který vykonává službu v podřízeném služebním úřadu, nebo zaměstnance v pracovním poměru vykonávajícího činnosti podle § 5 zákona.

V oblasti odměňování došlo v roce 2018 pouze k dílčím změnám, které do existujícího systému koncepčně nezasáhly. Proběhla zejména pravidelná valorizace platových tarifů, která byla provedena zároveň ve věcné návaznosti na zvýšení platových tarifů zaměstnanců ve veřejných službách a správě. Také došlo k částečné změně úpravy poskytování zvláštního příplatku, zejména ke zvýšení jeho spodní hranice o 25 procent.

Již v roce 2017 bylo přijato nařízení vlády č. 399/2017 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, nařízení vlády č. 302/2014 Sb., o katalogu správních činností, a nařízení vlády č. 104/2005 Sb., kterým se stanoví katalog činností v bezpečnostních sborech, ve znění pozdějších předpisů. Toto nařízení nabylo účinnosti dnem 1. ledna 2018.

K dalším změnám katalogu správních činností již v průběhu roku 2018 nedošlo.

Dnem 1. ledna 2018 nabyla účinnosti vyhláška č. 388/2017 Sb., o vzoru služebního průkazu státního zaměstnance. Při tvorbě vyhlášky bylo zvoleno řešení, kdy Ministerstvo vnitra stanoví vzor služebního průkazu a jednotlivé služební úřady rozhodnou podle svých skutečných potřeb a možností o technickém řešení, ochranných prvcích, využití rubové strany a zajištění výroby služebního průkazu.

Systemizace služebních a pracovních míst

S účinností od 1. ledna 2018 bylo schváleno 78 581 služebních a pracovních

míst ve služebních úřadech. V porovnání se systemizací s účinností od 1. ledna 2017 se jedná o nárůst o 611 služebních a pracovních míst. Z celkového počtu systemizovaných míst bylo schváleno 71 039 míst služebních, tedy míst v režimu zákona o státní službě, a 7 542 míst pracovních, tedy míst v režimu zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Z celkového počtu 71 039 služebních míst bylo 10 053 služebních míst představených. Jejich služební místa byla nejčastěji klasifikována 12. platovou třídou; služební místa státních zaměstnanců, kteří nejsou představenými, potom 9. platovou třídou. Počet míst se v průběhu roku několikrát změnil, jak ukazuje graf 1.

Objem prostředků na platy všech systemizovaných míst ve služebních úřadech představuje celkem 32 916 274 813 Kč. Z této částky připadá na služební místa 30 095 432 729 Kč a na pracovní místa 2 820 842 084 Kč.

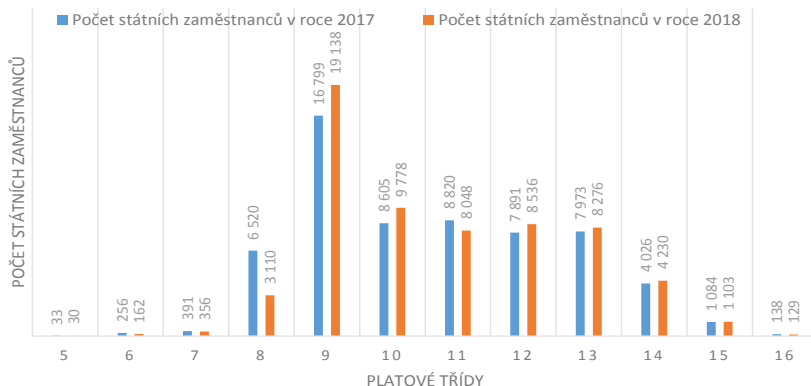
Státní zaměstnanci

Služební místa byla podle údajů z Informačního systému o státní službě z prosince 2018 obsazena 62 896 státními zaměstnanci, z toho bylo 9 068 představených a 53 828 státních zaměstnanců, kteří nejsou představenými; v roce 2017 to bylo 9 365 představených a 53 181 ostatních státních zaměstnanců. Stejně jako v roce 2017 vykonávalo státní službu 92 procent státních zaměstnanců na dobu neurčitou a 8 procent na dobu určitou.

Kromě státních zaměstnanců, kteří aktivně vykonávají státní službu, je v Informačním systému o státní službě evidováno i 4 265 státních zaměstnanců, kteří jsou zařazeni mimo výkon služby,

Graf 2:

STRUKTURA PLATOVÝCH TŘÍD

Struktura platových tříd státních zaměstnanců - srovnání v letech 2017 a 2018

například z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené, pro výkon funkce v odborové organizaci nebo pozastavení služby.

Od roku 2017 došlo ke snížení počtu představených, jejich zastoupení v jednotlivých kategoriích se ale podstatně nezměnilo. Největší podíl, 75 procent představených, tvoří kategorie vedoucí oddělení, dále je s osmnáctiprocentním podílem výrazněji zastoupena pozice ředitele odboru. Podíl ředitelů sekcí činí tři procenta a ostatní kategorie představených jsou zastoupeny jedním až dvěma procenty.

Z hlediska četnosti stanovení oborů služby je stejně jako v předchozích letech na prvním místě obor 2 Daně, poplatky a obdobná peněžitá plnění, který vykonává 13 806 státních zaměstnanců, následuje obor 22 Sociální pojištění, stanovený 6 679 státním zaměstnancům a obor 24 Zaměstnanost, který vykonává 5 553 státních zaměstnanců. Tento stav není překvapivý s ohledem na početné zastoupení státních zaměstnanců zařazených ve finanční správě, České správě sociálního zabezpečení nebo v úřadu práce.

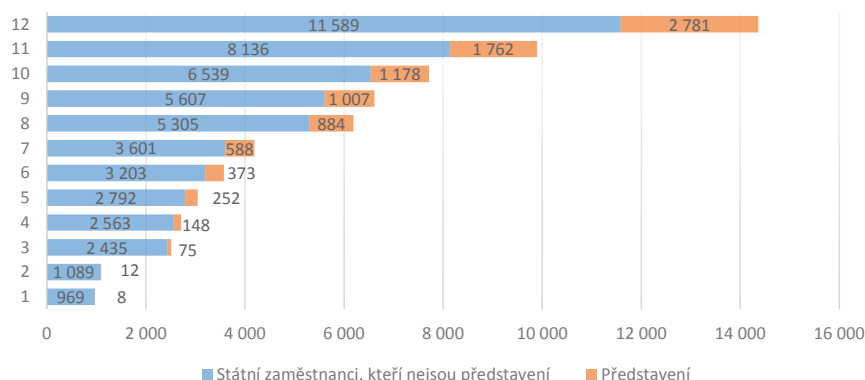
V přehledu platových tříd uvedeném v grafu 2 se ukazuje, že nejčastěji jsou státní zaměstnanci zařazeni v 9. platové třídě (19 138), kde také došlo k největšímu meziročnímu nárůstu o 2 339 státních zaměstnanců. Naopak u 8. platové třídy je patrný více než poloviční meziroční pokles počtu zde zařazených státních zaměstnanců, konkrétně o 3 410. Obdobné výrazné rozdíly se u ostatních platových tříd neobjevují, lze pozorovat spíše mírný vzrůst nebo pokles počtu zařazených zaměstnanců.

Graf 3 nabízí přehled platových stupňů podle toho, zda se jedná o představené nebo státní zaměstnance, kteří nejsou představení. Většina představených je zařazena ve vyšších platových stupních, ale ojediněle jsou zařazeni i v 1. nebo 2. platovém stupni; zde se potom jedná především o pozice vedoucích oddělení.

Na základě výběrových řízení bylo v roce 2018 nově přijato do státní služby 5 093 státních zaměstnanců a také se do výkonu služby vrátilo 484 státních zaměstnanců, kteří v minulosti služební poměr skončili.

Po výrazném snížení počtu vyhlášených výběrových řízení mezi lety 2016

Graf 3: PŘEHLED PLATOVÝCH STUPŇŮ V ROCE 2018 V ROZDĚLENÍ NA PŘEDSTAVENÉ A STÁTNÍ ZAMĚSTNANCE, KTEŘÍ NEJSOU PŘEDSTAVENÍ

Přehled platových stupňů v rozdělení na představené a státní zaměstnance, kteří nejsou představení (rok 2018)

a 2017, jež bylo způsobeno úbytkem výběrových řízení vyhlášených podle přechodných ustanovení zákona o státní službě na služební místa představených, došlo v roce 2018 opět k mírnému nárůstu celkového počtu vyhlášených výběrových řízení, neboť bylo vyhlášeno celkem 13 706 výběrových řízení, z toho 1 525 na místa představených.

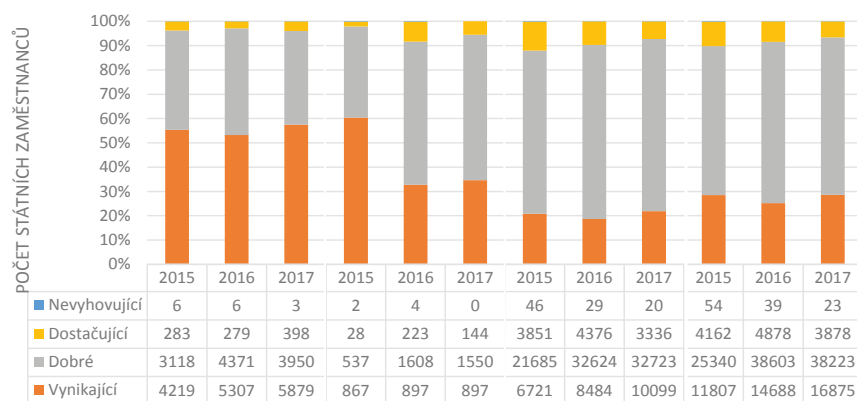
Služební hodnocení

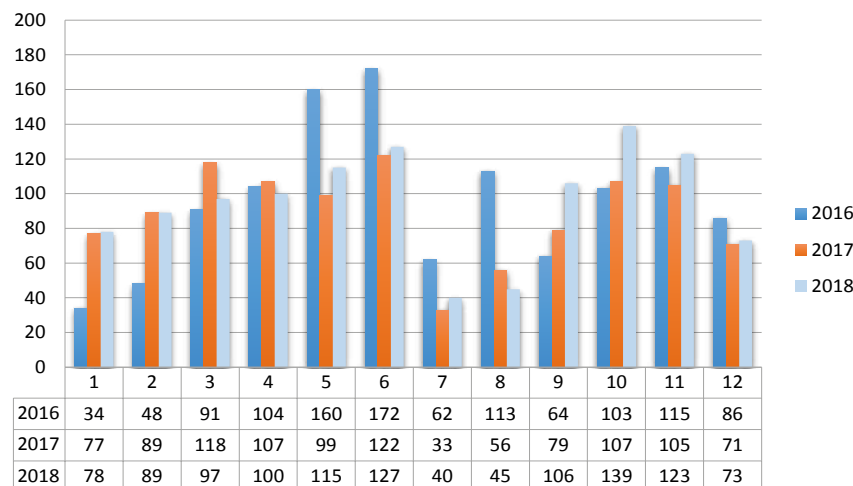
Srovnatelnost údajů získaných ze služebního hodnocení za rok 2016 s údaji získanými ze služebního hodnocení za rok 2017 je velmi vysoká, neboť služební hodnocení za oba roky bylo provedeno u srovnatelného počtu státních zaměstnanců za totožné právní úpravy a srovnatelných rozpočtových podmínek. Vždy okolo dvou třetin hodnocených státních zaměstnanců dosahovalo ve službě dobrých výsledků, okolo jedné

čtvrtiny vynikajících výsledků, okolo jedné desetiny dostačujících výsledků a nepatrné množství nevyhovujících výsledků. Procentní rozložení dosažených celkových výsledků služebního hodnocení za roky 2016 a 2017 je ovšem odlišné u představených a u ostatních státních zaměstnanců. U představených převládají vynikající výsledky nad dobrými, u ostatních státních zaměstnanců je to právě opačně.

V některých sledovaných údajích byly zjištěny drobné výkyvy. Například se objevuje pokles průměrné procentní výše osobních příplatků stanovených po provedení služebního hodnocení za rok 2016 a 2017. Příčinou tohoto poklesu nebylo provedení služebního hodnocení, respektive na ně navazující úprava osobních příplatků, ale platové valorizace provedené novelami nařízení vlády č. 304/2014 Sb.,

Graf 4: Porovnání výsledků služebního hodnocení všech státních zaměstnanců

Graf 5: Počty konaných úřednických zkoušek v letech 2016 -2018**Počet konaných úřednických zkoušek v letech 2016 - 2018 v jednotlivých měsících**

o platových poměrech státních zaměstnanců, s účinností od 1. listopadu 2016, respektive 1. listopadu 2017. Ty zapříčinily rovněž pokles počtu vynikajících, všeobecně uznávaných odborníků, jimž byl přiznán osobní příplatek vyšší než 50 % platového tarifu, pokles počtu státních zaměstnanců s vynikajícími výsledky, jimž byl přiznán osobní příplatek vyšší než 30 % platového tarifu, i pokles počtu státních zaměstnanců s dobrými výsledky, jimž byl přiznán osobní příplatek vyšší než 10 % platového tarifu nejvyššího platového stupně v platové třídě, která je stanovena pro jejich služební místo.

Srovnáním údajů získaných ze služebního hodnocení za rok 2017 s údaji získanými ze služebního hodnocení za rok 2016 dále vyplynulo, že meziročně dochází k nárůstu počtu hodnocených státních zaměstnanců, kteří dosáhli ve výsledku služebního hodnocení

celkové známky 6,1 bodu. V ministerstvech tohoto výsledku dosáhla téměř polovina hodnocených představených a téměř šestina hodnocených ostatních státních zaměstnanců. Postup, kdy se přičte pět let k započitatelné praxi státnímu zaměstnanci, který podle závěrů dvou po sobě jdoucích služebních hodnocení dosáhne 6,1 bodu, byl použit u pětiny představených hodnocených v roce 2017 a u přibližně tří procent ostatních státních zaměstnanců hodnocených v roce 2017 (graf 4).

Vzdělávání a úřednická zkouška

Dotazníkový průzkum v oblasti vzdělávání ukázal, že v roce 2018 všechny dotčené úřady bez výjimky identifikovaly vzdělávací potřeby zaměstnanců a státních zaměstnanců, téměř 100 procent úřadů vedlo evidenci absolvovaného vzdělávání, v 88 procentech služebních úřadů byly zpracovávány komplexní

plány vzdělávacích akcí podle usnesení vlády a služebního předpisu. Nedostatků ale byly zjištěny u vydání vlastního služebního předpisu, kterým se stanovují podrobnosti k obsahu, rozsahu a časové dotaci, způsobu realizace a formy ukončení jednotlivých druhů vzdělávání, neboť jej dosud vydalo jen 58 procent úřadů.

Ministerstvo vnitra realizovalo v roce 2018 vlastní vzdělávací programy, které jsou nabízeny bezplatně. Jedná se například o kurz vstupního vzdělávání následného formou e-learningových kurzů, které celkem absolvovalo 1 360 zaměstnanců v pracovním poměru. Mimoto v roce 2018 probíhalo například vzdělávání členů zkušebních komisí pro úřednické zkoušky.

V roce 2018 bylo realizováno 1 132 termínů úřednických zkoušek. Obecnou část úřednické zkoušky vykonalo celkem 4 626 osob. Zvláštní část úřednické zkoušky vykonalo celkem 6 334 osob. Četnost konaných úřednických zkoušek je v roce 2018 srovnatelná s předcházejícím rokem, nejvytíženější měsíce pro vyhlášení termínů úřednických zkoušek jsou červen a říjen (graf 5).

V roce 2018 se konaly úřednické zkoušky téměř ve všech oborech služby, vyjma tří oborů státní služby Umění, Myslivost a Kulturně výchovná činnost, správa ve věcech knihovnických a informačních služeb.

Při porovnání jednotlivých skupin účastníků úřednických zkoušek je v roce 2018 zaznamenána nejvyšší neúspěšnost ve zvláštní části u osob, které konaly úřednickou zkoušku na vlastní náklady (podle § 35 odst. 3 zákona o státní službě), více viz tabulka. Do této skupiny se řadí i státní zaměstnanci, kteří vykonali úřednickou zkoušku z oboru státní služby, který není systemizovaný na služebním místě, na kterém jsou zařazeni nebo jmenováni. Z údajů v tabulce vyplývá, že celková neúspěšnost u úřednických zkoušek jak v obecné, tak zvláštní části za období let 2015–2018 je u účastníků z řad státních zaměstnanců a představených, kteří mají povinnost úřednickou zkoušku vykonat podle § 35 odst. 2 zákona o státní službě, významně nižší než u osob konajících úřednickou zkoušku na vlastní náklady. ■

Tabulka: Neúspěšnost v obecné a zvláštní části úřednické zkoušky v roce 2018 podle jednotlivých skupin účastníků

		Vyhověl (2018)	Nevyhověl (2018)	% neúspěšnosti (2018)	Celková % neúspěšnost (2015–2018)
Obecná část	Státní zaměstnanec	4 077	78	1,88 %	0,84 %
	Představený	33	0	0 %	0 %
	Osoba podle § 35 odst. 3 zákona o státní službě	430	8	1,83 %	1,19 %
Zvláštní část	Státní zaměstnanec	5 256	326	5,84 %	4,85 %
	Představený	256	7	2,66 %	3,43 %
	Osoba podle § 35 odst. 3 zákona o státní službě	450	39	7,98 %	5,13 %